

Sygn. akt **II AKa 82/14**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie, II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grzegorz Chojnowski (spr.)
Sędziowie:	SA Stanisław Stankiewicz SA Janusz Jaromin
Protokolant:	st. sekr. sądowy Jorella Atraszkiewicz

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej Jerzego Masierowskiego

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2014 r. sprawy

P. M. (1)

oskarżonego z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 1 k.k. w zw.
z art. 11 § 2 k.k.

z powodu apelacji wniesionych przez prokuratora, pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego i obrońcę oskarżonego
od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 3 lutego 2014 r., sygn. akt III K 207/13

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę P. M. (1) przekazuje Sądowi Okręgowemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt II AKa 82/14

UZASADNIENIE

P. M. (1) został oskarżony o to, że:

w dniu 15 lutego 2013 roku w Ś. działając w zamiarze bezpośrednim pozbawienia życia M. S. zadając wymienionemu szereg ciosów nożem w klatkę piersiową w tym na wysokości mostka: w głowę, prawy bark, w obie kończyny górne, szereg kopnięć w tułów, usiłował dokonać jego zabójstwa, lecz zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na skuteczną obronę pokrzywdzonego oraz interwencję osoby trzeciej, przy czym działaniem swoim spowodował u pokrzywdzonego rany klute i cięte głowy, barku prawego, ramienia prawego, klatki piersiowej na wysokości mostka, rany nadgarstka prawego, klatki piersiowej na wysokości mostka, rany nadgarstka prawego z uszkodzeniem ścięgna zginacza łokciowego i prostownika palca IV ręki prawej, otwarte złamanie paliczka podstawowego palca IV ręki lewej, które to obrażenia spowodowały rozstrój zdrowia oraz naruszyły czynności narządów ciała pokrzywdzonego tj. obu kończyn górnych, powłok miękkich głowy na okres trwający dłużej niż 7 dni, czym działał na szkodę M. S.;

tj. o przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zb. z art. 157§ 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Wyrokiem z dnia 3 lutego 2014 r., sygn. akt III K 207/13 Sąd Okręgowy w Szczecinie uznał oskarżonego P. M. (1) za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu i za ten czyn, na podstawie art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. i przy zastosowaniu art. 60 § 2 i § 6 pkt 2 k.k. wymierzył oskarżonemu karę 5 lat pozbawienia wolności. Na poczet kary pozbawienia wolności Sąd Okręgowy w Szczecinie zaliczył oskarżonemu okres zatrzymania od dnia 15 lutego 2013 r. Nakazał również zwrócić P. M. (1) rzeczy znajdujące się w Biurze Dowodów Rzeczowych Sądu Okręgowego w Szczecinie. Nadto zasądził od pozwanego P. M. (1) na rzecz powoda M. S.: kwotę 50.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi w stosunku rocznym od dnia 13 listopada 2013 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 1184,10 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi w stosunku rocznym od dnia 5 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty, a w pozostałej części powództwo cywilne oddalił i nadał rygor natychmiastowej wykonalności wyrokowi w zakresie rozstrzygnięcia o powództwie cywilnym do kwoty 6184,10.

Sąd Okręgowy, działając na podstawie art. 627 k.p.k. oraz § 2 ust. 1 i 3, § 14 ust. 2 pkt 5, § 16 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U nr 163 z 2002 r. poz. 1348) zasądził od oskarżonego na rzecz powoda cywilnego M. S. kwotę 738 zł, tytułem zwrotu kosztów ustanowienia pełnomocnika i zwolnił oskarżonego z obowiązku uiszczenia wpisu stosunkowego od powództwa. Nadto zwolnił oskarżonego z ponoszenia kosztów sądowych i opłaty.

Apelację od powyższego wyroku złożyli Prokurator Rejonowy w Świnoujściu, obrońca oskarżonego oraz pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego .

Prokurator zaskarżył wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze na niekorzyść oskarżonego i zarzucił rażąco niewspółmierność orzeczonej wobec oskarżonego kary 5 lat pozbawienia wolności poprzez bezzasadne nadzwyczajne jej złagodzenie, przy czym okoliczności takie jak sposób i zamiar działania sprawcy, stopień społecznej szkodliwości czynu, rodzaj i stopień naruszeń ciążących na sprawcy obowiązków sprzeciwia się uznaniu, iż w ocenianej sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek, kiedy najniższa kara przewidziana za przestępstwo byłaby niewspółmiernie surowa; a przemawia za podwyższeniem wymiaru kary.

Podnosząc powyższy zarzut apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez: wyeliminowanie podstaw nadzwyczajnego złagodzenia kary i wymierzenie oskarżonemu P. M. (1) kary 8 lat pozbawienia wolności

Obrońca oskarżonego P. M. (1) zarzucił:

- 1) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść, poprzez przyjęcie, iż oskarżony P. M. (1) chciał zabić M. S. i działał z zamiarem bezpośrednim pozbawienia życia, podczas gdy w świetle wyjaśnień oskarżonego, użytego przez oskarżonego narzędzia oraz rodzaju obrażeń odniesionych przez M. S. wynika, iż oskarżony nie chciał zabić M. S., a co najwyżej działał z zamiarem ewentualnym,
- 2) rażąco niewspółmierność kary orzeczonej wobec oskarżonego poprzez wymierzenie kary 5 lat pozbawienia wolności, podczas gdy orzeczenie kary łagodniejszej byłoby wystarczające dla osiągnięcia celów kary.

Wskazując na powyższe zarzuty obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyjęcie, iż oskarżony działał w zamiarze ewentualnym i wymierzenie oskarżonemu łagodniejszej kary pozbawienia wolności.

Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego i zarazem powoda cywilnego zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie w części dotyczącej wymiaru kary na niekorzyść oskarżonego P. M. (1) (pkt I) oraz w części dotyczącej powództwa cywilnego tj. w zakresie nie orzeczenia o kosztach zastępstwa procesowego wynikających z wniesienia i uwzględnienia w pełniej wysokości powództwa cywilnego.

Apelujący zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary, poprzez:
 - a) uznanie, że P. M. (1) był osobą spokojną i miał dobrą opinię w miejscu zamieszkania, podczas gdy świadek D. F. na rozprawie głównej zeznała, że oskarżony przed popełnieniem przestępstwa wszczywał klótnie z zazdrości o K. J. bywał porywczy i w przyływie emocji podejmował czynności autodestruktywne
 - b) uznanie, że P. M. (1) pojednał się z pokrzywdzonym oraz że szkoda została naprawiona albo pokrzywdzony i sprawca uzgodnili sposób naprawienia szkody, podczas gdy oskarżony nie przyznał się do popełnionego czynu i nie uznał za zasadne zasądzenia zadośćuczynienia, co w konsekwencji nie może być odczytane jako skrucha za popełniane przestępstwo.
2. rażąco niewspółmierność orzeczonej względem P. M. (1) kary pozbawienia wolności w stosunku do stopnia społecznej szkodliwości przestępstwa jakiego dokonał oraz w relacji do celów, jakie kara ta powinna spełnić w zakresie prewencji szczególnej i społecznej oddziaływania.
3. naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie art. 642 k.p.k. oraz art. 643 k.p.k. poprzez jego niezastosowanie i pominięcie rozstrzygnięcia w zakresie kosztów procesu cywilnego w postępowaniu karnym, co doprowadziło do nieprzyznania powodowi cywilnemu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 3.600,00 zł.

Podnosząc powyższe zarzuty pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wniósł o zmianę zaskarżonego o orzeczenia w zaskarżonej części, poprzez znaczne zaostrzenie orzeczonej wobec oskarżonego P. M. (1) kary pozbawiania wolności przynajmniej do 7 lat 11 miesięcy oraz o zasądzenie od oskarżonego/pozwanego na rzecz powoda cywilnego/oskarżyciela posiłkowego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego przed sądem I instancji według norm przepisanych w kwocie 3600,00 zł. Nadto na podstawie art. 627 k.p.k. apelująca wniosła o zasądzenie od oskarżonego na rzecz oskarżyciela posiłkowego zwrotu kosztów ustanowienia pełnomocnika w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Wywiedzione apelacje okazały się o tyle zasadne, że doprowadziły do kontroli instancyjnej wyroku, a w konsekwencji tej kontroli do uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Charakter dostrzeżonych uchybień czyni jednak przedwczesnym odniesienie się do większości zarzutów, przedstawionych w poszczególnych apelacjach.

Dokonując łącznej analizy wszystkich wniesionych środków odwoławczych, wyjściowo godzi się zważyć, że przekonanie sądu orzekającego o wiarygodności jednych dowodów i niewiarygodności innych, a co za tym idzie ustalony na ich podstawie stan faktyczny pozostają pod ochroną art. 7 k.p.k., jedynie wtedy, gdy:

- 1/. są poprzedzone ujawnieniem w toku rozprawy głównej całokształtu okoliczności sprawy (art. 410 k.p.k.), zgodnie z regułami postępowania i w sposób podyktowany obowiązkiem dochodzenia do prawdy (art. 2 § 2 k.p.k.),
- 2/. stanowią wynik rozważenia wszystkich tych okoliczności przemawiających zarówno na korzyść, jak i niekorzyść oskarżonego (art. 4 k.p.k.),
- 3/. są wyczerpująco i logicznie – z uwzględnieniem wiedzy i doświadczenia życiowego – wyargumentowane w uzasadnieniu wyroku (art. 424 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k.). Uzasadnienie wyroku winno przy tym dawać prostą i rzeczową odpowiedź na pytanie, dlaczego taki właśnie, a nie inny wyrok został wydany. Powyższym obowiązkom Sąd I instancji nie sprostał.

Przedmiotem rozważań sądu muszą być wszystkie dowody i wynikające z nich okoliczności - istotne dla rozstrzygnięcia o sprawstwie, winie, kwalifikacji prawnej i karze. Dodatkowo za przyjęciem zamiaru działania oskarżonego, w razie stwierdzenia jego sprawstwa powinny przemawiać przesłanki zarówno podmiotowe, jak i przedmiotowe, w szczególności pobudki działania sprawcy, jego stosunek do pokrzywdzonego przed popełnieniem przestępstwa, ale także sposób działania oraz stopień zagrożenia dla życia pokrzywdzonego. W tym kontekście szczególnej wagi

nabierają obrażenia, jakich doznał pokrzywdzony – w tym ich wielkość, umiejscowienie i zagrożenia dla jego zdrowia bądź życia. Ustalając rodzaj doznanych przez pokrzywdzonego obrażeń ciała Sąd, nie mając wiadomości specjalnych, powinien się posiłkować opinią biegłych sądowych, którzy dokonują w tym względzie stosownej oceny, podlegającej następnie weryfikacji sądu.

W analizowanej sprawie Sąd meriti doszedł do przekonania, że oskarżony P. M. (1) chciał zabić M. S. i na poparcie tych konkretnych ustaleń przywołał w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia dowody z zeznań pokrzywdzonego, zeznań L. G., częściowo wyjaśnień oskarżonego, notatki i materiału poglądowego, a nadto protokołów użycia alkometru, wskazania miejsca, oględzin odzieży pokrzywdzonego. Sąd pominął jednocześnie przy analizowaniu tego aspektu sprawy dowody z dokumentacji medycznej M. S., a także opinii sądowo-lekarskiej, które w sprawie mają znaczenie podstawowe jeśli chodzi o ustalenie mechanizmu powstania obrażeń u pokrzywdzonego i ich umiejscowienia. To z kolei, wobec okoliczności sprawy i treści wyjaśnień oskarżonego wymaga szczególnej uwagi tak dla ustalenia kwalifikacji prawnej czynu, jak i kwestionowanego przez obrońcę oskarżonego przyjętego przez oskarżyciela zamiaru działania P. M. (1).

Analiza uzasadnienia prowadzi do wniosku, że Sąd I instancji jedynie pobieżnie potraktował przeprowadzone w sprawie dowody z opinii sądowych biegłych z zakresu medycyny sądowej, nie tylko dlatego, że nie uwzględnił ich treści, dokonując ustaleń w zakresie przyjętej przez oskarżyciela kwalifikacji i przypisanego oskarżonemu zamiaru, ale co więcej pomijając ich obecne, występujące mankamenty. Analiza treści wniosków opinii w ich zestawieniu z opisem czynu wskazuje na potrzebę uzupełnienia stanowiska biegłych w zakresie, w jakim lekarze wskazali na obrażenia, jakich doznał pokrzywdzony. Biegli podali bowiem w opinii z dnia 20.03.2013 r., że na skutek krytycznego zdarzenia u pokrzywdzonego doszło do rozstroju zdrowia oraz naruszenia czynności narządów ciała, którymi są: „obie kończyny górne, a także powłoki miękkie głowy na okres trwający dłużej niż dni 7 w rozumieniu art. 157 §1 k.k.” – k. 120. Kolejna opinia biegłych, z dnia 9.09. 2013 r. – która zresztą została zupełnie pominięta przez Sąd Okręgowy, tak w ustaleniach faktycznych jak i rozważaniach uzasadnienia - powieliła wyżej wskazane wnioski kontroli badania sądowo-lekarskiego. Obie opinie, wskazując więc na rozstrój zdrowia pokrzywdzonego, zupełnie pomijały we wnioskach rany klatki piersiowej, które to ciosy, przy uwzględnieniu opisu czynu miały dla Sądu Okręgowego zasadnicze znaczenie przy ustaleniu tak samego przebiegu zdarzenia, jak i również zamiaru działania oskarżonego. Sąd Okręgowy zaniechał uzupełnienia opinii biegłych w zakresie, w jakim osoby posiadające wiedzę fachową mogłyby stwierdzić – na podstawie dostępnej w sprawie dokumentacji, a także zeznań A. K., lekarza zaopatrującego rany pokrzywdzonego - jakie charakter miały rany umiejscowione na klatce piersiowej i jakie zagrożenie stanowiły dla zdrowia, bądź życia pokrzywdzonego. Wątpliwości w tym względzie są przy tym znaczące dla treści przyjętego w sprawie rozstrzygnięcia, gdy dodatkowo weźmie się pod uwagę, że świadek K. nie stwierdził u pokrzywdzonego uszkodzenia dużych naczyń krwionośnych, czy ran zagrażających bezpośrednio życiu pokrzywdzonego (k. 181).

Nadto odnosząc się do zeznań wspomnianego świadka Sąd Okręgowy podał, przy wskazywaniu dowodów, na których oparł swoje ustalenia, że zeznania A. K. traktował jako ustną opinię uzupełniającą (strona 6 uzasadnienia), co nie znajduje jednak wsparcia w aktach sprawy. Opinia biegłego stanowi szczególne, samoistne źródło dowodu. Biegły wydaje opinie w wyniku zbadania i zanalizowania poddanych jego ocenie materiałów, okoliczności, zjawisk według swej najlepszej wiedzy fachowej. Świadek K. posiadał wprawdzie wiedzę wynikającą z wykonywanego zawodu i znał okoliczności istotne dla ustaleń, czynionych w sprawie, nie został jednak powołany w charakterze, na który wskazał Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

W końcu należy również wskazać, że analiza uzasadnienia rozstrzygnięcia nie pozwala na odtworzenie dokonywanego przez Sąd meriti ustaleń co do zamiaru działania P. M. (1), bowiem Sąd Okręgowy dochodząc do przekonania o dużej determinacji w działaniu oskarżonego wskazał na złamaniu przez niego ostrza noża i chwyceniu kolejnego noża (strona 17 uzasadnienia). Takie rozważania nie znajdują jednak potwierdzenia nie tylko w przedstawionych w uzasadnieniu wyroku ustaleniach faktycznych, ale również w materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie.

Dodatkowo, należy wskazać, że zasadnie Sąd meriti stwierdził, że jedną z okoliczności, która ma istotne znaczenia dla oceny zamiaru P. M. (1) było to, czy oskarżony miał w zwyczaju nosić przy sobie nóż, bowiem jednorazowe jego

zabranie z domu w dniu ataku świadczyłoby o zaplanowanym działaniu oskarżonego (strona 18 uzasadnienia). Sąd z jednej strony przyjął więc, że oskarżony nie nosił ze sobą noża, bo jego dziewczyna go u niego nigdy nie widziała (strona 13 uzasadnienia), gdy wcześniej ustalił, że świadkowie P. M. (2) i D. F. czasem widzieli taki nóż w posiadaniu oskarżonego (strona 11 uzasadnienia). Sąd dał przy tym wiarę zeznaniom ostatnim z wymienionych świadków w całości, oceniając je jako logiczne, konsekwentne i spójne wewnętrznie (strona 13 uzasadnienia). Zestawienie tych ustaleń wskazuje na sprzeczności występujące w rozważaniach Sądu I instancji, dotyczące kwestii dotyczących funkcjonowania oskarżonego, istotnych – jak sam zresztą wskazał na to Sąd meriti z punktu widzenia przyjętej kwalifikacji czynu i zamiaru przypisanego oskarżonemu działania.

Sąd Apelacyjny zauważa, na co słusznie zresztą zwraca uwagę obrońca oskarżonego P. M. (1), że Sąd meriti badając zamiar oskarżonego niedostatecznie uwzględnił okoliczności dotyczące osobowości oskarżonego. Zupełnie bez komentarza pozostawiono również prezentowane od początku postępowania stanowisko P. M. (1), co do zamiaru z jakim udawał się do pokrzywdzonego – zadania cierpień psychicznych M. S.. Nadto na podstawie ilości zadanych ciosów Sąd Okręgowy przyjął wysoką determinację działania pokrzywdzonego, zupełnie pomijając głębokość zadanych ran, dynamiczny przebieg samego ataku, a także siłę pokrzywdzonego, który podejmował energiczną obronę.

Ostatecznie zatem należało stwierdzić, że Sąd I instancji wydając zaskarżony wyrok oraz czyniąc określone ustalenia faktyczne, nie uwzględnił całokształtu materiału dowodowego ujawnionego w toku rozprawy głównej, a tym samym dopuścił się obrazy treści art. 410 k.p.k. i to w sposób, który mógł wpłynąć na sposób rozstrzygnięcia w sprawie. Ze wskazanych przyczyn, także ocena zgromadzonego materiału dowodowego nie mogła uchodzić za zgodną z regułami określonymi w art. 7 k.p.k.

Powyższe powoduje, że wyrok ostać się nie może. Konieczne jest ponowne rozpoznanie sprawy. W konsekwencji czyni to merytoryczne odniesienie się do zarzutów i argumentów dotyczących rażącej niewspółmierności kary, czy też w zakresie kosztów procesu cywilnego w postępowaniu karnym, tak w całości, jak i poszczególnej ich części, póki co bezprzedmiotowym. Podobnie, jeśli chodzi o ocenę poszczególnych dowodów, a także to, czy określone uchybienia mogły mieć wpływ i jaki na treść kontestowanego wyroku.

Tak argumentując i nie przesądzając w żaden sposób przyszłego rozstrzygnięcia w sprawie, Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie w całości i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W konsekwencji zaś tego utraciły moc prawną także pozostałe rozstrzygnięcia Sądu meriti, w tym w szczególności odnośnie powództwa cywilnego, rozstrzyganego w postępowaniu karnym.

W toku ponownego rozpoznania sprawy, Sąd I instancji winien zatem w pierwszej kolejności ponownie przeprowadzić postępowanie dowodowe w niezbędnym zakresie, szeroko korzystając z dyspozycji art. 442 § 2 k.p.k. Przede wszystkim winien przeprowadzić uzupełniający dowód z opinii biegłego z zakresu medycyny sądowej celem wyjaśnienia, w takim zakresie w jakim jest to obecnie możliwe, wszelkich wątpliwości co do ilości, rodzaju oraz mechanizmu powstania obrażeń na ciele pokrzywdzonego. Następnie winien, kierując się wskazanymi wyżej uwagami, dokonać prawidłowej, bo uwzględniającej wszystkie okoliczności, oceny materiału dowodowego i dopiero po poczynieniu stosownych ustaleń faktycznych, podjąć ostateczną decyzję co do czynu i zamiaru działania oskarżonego.